

Poul Ove Pedersen: Vandringer og den regionale udvikling – i et langsigtet perspektiv.

Sydjysk Universitetsforlag, Esbjerg 1983. 240 s., fig. 22 cm. kr. 94,50.

Denne udmærkede bog beskæftiger sig med sammenhængen mellem vandringer, mobilitet på arbejdsmarkedet, udvikling i virksomhedsstruktur og uddannelsessystem. Perspektivet er lagt, som titlen viser – til begyndelsen af forrige århundrede, men hovedvægten er naturligvis lagt på de seneste 20-30 år. Bogen er baseret på teorierne om de lange svingninger i økonomien og forklarer på basis heraf, hvorfor de regionale skift, der identificeres i undersøgelsen, er indtrådt. Forfatteren diskuterer endvidere modsætningen mellem forskellige teoretiske angrebsvinkler og finder arbejdsmarkeds- og uddannelses teorier for at være alt for kortsigtede. Danmarks økonomiske og regionale udvikling bliver ind delt med »long wave« teorien som model i en række perioder, hvor rolige forløb afløses af strukturskift. Det sker i en cyklisk rytme med næsten faste bølgebevægelser. Der lægges her særlig vægt på de teknologiske innovationers gennemslag og de geografiske konsekvenser heraf. – Bogen henvender sig primært til regionplanlæggere; men den fortjener udbredelse indenfor videnskab og højere undervisning, fordi den på forbilledlig vis inddrager en række komplekse teorier. Og man må tilslutte sig forfatterens ønske om, »at nationaløkonomerne i højere grad vil betragte regionalpolitik som en integreret del af den økonomiske politik og ikke bare som en social hjælpeforanstaltning«. – Bogen knytter sig til en række andre geografiske værker om regional udvikling og demonstrerer den store anvendelighed af geografien.

Henning Mørch

Blair Badcock: Unfairly structured cities.

Blackwell, Oxford 1984. XIII, 395 s. 24 cm. Paperback: GBP 8.50. Hardback: GBP 27.50.

Det er ikke en bygeografi i gængs forstand, som forfatteren har haft for øje, men hovedvægten i behandlingen er lagt på de økonomiske og politiske processer, der skaber og former byen og urbaniseringen som sådan, og især lægges der vægt på at udrede de måder, som kapitalen reproduceres på og den rollefordeling, som de forskellige kapitalformer indgår i og deres sammenspil i den kapitalistiske verden. Han viser også, hvordan disse kapitalformer på hver sin vis formidler de sociale

processer og i forbindelse hermed påvirker og er ansvarlig for arealbenyttelsen og dens fordeling i byrummet. Forfatteren er særdeles velorienteret i de nyere byteoretiske udredninger og diskuterer de kendte navne med fin analytisk sans, samtidig med at han belyser disses teorier med egne statistiske belæg. De historiske byprocesser får også deres behandling, når han f.eks. diskuterer industrialiseringen som baggrund for urbaniseringen, eller omvendt. Bogen kan absolut anbefales, men man skal blot være godt inde i den nomenklatur, der anvendes, og den sproglige form er ikke altid lige godt tilgængelig for en ikke-angelsaker.

Viggo Hansen

Loads and roads in Scotland and beyond: land transport over 6000 years/ ed. by Alexander Fenton and Geoffrey Stell.

Donald, Edinburgh 1984. VII, 144 s. ill. 24 cm. GBP 8.50.

Selv om G. S. Maxwell nok i denne samling essays giver en fortrinlig redegørelse for vejbygningen i Romertiden og demonstrerer flittig og resultatrig brug af flyfotos, og såvel C. W. Barrow som T. Ruddock begge indgående beskæftiger sig med tidlig brobygningsteknik i Skotland, så er det dog efter anmelderens mening til ordet »beyond«, d.v.s. uden for (Skotland), at et videre perspektiv er knyttet. Det gælder især J. M. Coles' indlæg, der behandler præhistoriske veje og trækspor i England (med sideblik til bl.a. Danmark), og hans generelle kommentarer til forskningen heraf ligesom hans forskellige små hip til arkæologernes arbejdsmetoder og udsyn. To andre indlæg af Alexander Fenton er af etnologisk indhold, det ene om hjullos transport, fra kurv over paksadel til travois, mens det andet behandler udbredelsen af landbrugets køretøjer, og i begge kommer forfatteren vidt omkring i Europa og glemmer heller ikke de nordiske lande.

Viggo Hansen

Heinz Ellenberg: Bäuerliche Bauweisen in geoökologischer und genetischer Sicht (Erdkundliches Wissen; H. 72).

Steiner, Stuttgart 1984. VI, 69 s. ill. 25 cm. Pris ikke oplyst.

Udviklingen af Mellemeuropas bondgårds-byggeskik sættes her til diskussion på baggrund af en analyse af »såvidt gørligt alle årsagskomplekser«, bl.a. med det formål at mane til jorden endnu overlevende etniske forklaringer på de forskellige grundformers udbredelse. Der ligger ingen

overraskelser heri, men et fortrinligt skema anskueliggør de bindinger, der er fra gårdtype til på den ene side naturgeografiske faktorer og på den anden side brugsform og størrelse samt erhvervstype. I en ellers righoldig litteraturliste leder man forgæves efter andre danske kilder end L. Hvass' lille bog, udgivet af Nationalmuseet 1977, mens såvel Axel Steensberg som Svend Jespersen o.a. er glemt. Det vil derimod mere danske geografer at læse, hvad forf. skriver om jysk landbrug (s. 54).

Viggo Hansen

D. J. Walmsley and G. J. Lewis: Human geography: behavioural approaches.

Longman, London 1984. XII, 195 s. ill. 25 cm. GBP 7.95.

Det er processerne bag individets opfattelse af sit miljø, der er sat i centrum i dette arbejde, hvor man især skal fæstne sig ved undertitlen. Opfattelse og adfærd er bestemt af det enkelte individs tolkning af de informationer, dette modtager af sine omgivelser. De processer i hjernen, der i de fleste situationer fører til en eller anden beslutning eller evt. kun en mening, er således bestemt af alder, køn, socialt niveau, uddannelse etc. efter måske at være påvirket af medierne. Det er ting som disse og flere andre forhold, der er genstand for behandlingen og som belyses af en række case-studies, fortrinsvis hentet fra bygeografien (Bysociologien). Det drejer sig om vælgeradfærd, opfattelse af ens rumlige omgivelser, forbrugeradfærd, om hvordan informationsstrømme dannes o.s.v. Sammenfattende kan man vel sige, at arbejdet behandler hele baggrunden for de meninger og beslutningsprocesser, der er et led i ens daglige tilværelse og hele livsforløb. Man ser dem i dag hyppigt praktiseret i offentlighedsoplysningen af de meningsmålinger, der foruden at tjene reklameformål er et led i den politiske propaganda og eventuelt indgår som forsvar i en planlægnings-situation. Selv om bogen behandler en meget snæver del af humangeografien, kan den anbefales som en læseværdig tekst, der forbinder en side af livsfilosofien med dens realisering i praksis.

Viggo Hansen

H. P. White and M. L. Senior: Transport geography.

Longman, London 1983. 224 s. ill. 23 cm. GBP 6.95.

Part I indeholder en gennemgang af en række generelle faktorer for transport i det hele taget og hører vel forsåvidt med til

emnet, selv om afsnittet næppe vil afvinde større interesse for geografistuderende, der har et almindeligt kendskab til transport. Part II går mere i dybden med hensyn til de spatiale mønstre, som skabes af transport, men stadig er vægten lagt på de økonomiske faktorer, hvorimod sociale faktorer stort set negligeres. Disse er til gengæld godt belyste i Part III, der går ind på kvantitative metoder som et led i studiet af transportgeografien. Her gennemgås omhyggeligt såvel lineær programmering som gravitetsmodeller, bl.a. i en analyse af Cost-studier. Her er der givet noget at hente for den, der arbejder med transportproblemer som led i lokaliseringsproblematikken og dermed planlægningen.

Viggo Hansen

Tønnes Bekker-Nielsen: *Bydannelse i det romerske Gallien.*

Historisk Revy, Århus 1984. 128 s. ill. 21 cm. Kr. 78,-.

Det er forfatterens fortjeneste at have inddraget analytiske hjælpemidler fra den moderne kulturgeografi til at bringe orden i et tidligere kaos hvad angår karakteren og omfanget af den urbaniseringsproces, som de galliske provinser gennemgik under Romerne. Han mener at kunne konstatere, at den økonomiske udvikling var så vidt fremskredet i Gallien, at der var tale om en merproduktion, der havde givet anledning til en begyndende bykultur, forinden Romerne kom til. Med disse skete der dog en kraftig acceleration i bydannelsen, der efterhånden antog et hierarkisk mønster efter den klassiske centralplace teori, selv om opfyldelsen ikke kunne blive perfekt. Det hænger sammen med, at den homogene flade mangler og er erstattet af visse transportkorridorer som den vigtigste gennem Rhone-Saone dalen og Lorraine til Trier og Köln. Når man så dertil vil forklare bystørrelserne som en konsekvens af basic-erhvervene, så tvinges man til at inddrage konsumtionen, visse serviceerhverv og fjernhandelen som forklaringsfaktorer, da vareproduktion ikke fandtes i større omfang. Skildringen af bykulturens fremvækst i Gallien, hvor man åbenbart har haft et fundament at arbejde videre på, står i skærende kontrast til den opfattelse, som J.-B. Haversath på baggrund af tysk forskning kommer frem til i en skildring af agrarlandskabet i kejsertidens romerske Tyskland 1-4 årh. e.Kr. Her figurerer de tyske stammer ikke som aktive i en tilsvarende urbaniseringsproces. – Efter dette må man se med forventning hen til histo-

riens fortsættelse, der skildrer bykulturens skæbne under og efter Romerriget's fald.

Viggo Hansen

Nils Ahlberg and Thomas Hall: *Uppsala. (Scandinavian atlas of historic towns no. 4).*

Odense Universitetsforlag, Odense 1983. 1 mappe. 41 cm. Løssalgpris Kr. 195,20. Abonnementspris Kr. 146,40.

Sveriges første bidrag til dette interskandinaviske atlasværk har fået samme format og udformning som Ribe (se Geogr. Tidssk. 1984), men hvor man her kunne dække erhvervsgruppernes beliggenhed i gadenettet så langt tilbage som til 1570, så må Atlas over Uppsala indskrænke sig til årene 1750 henh. 1850 og til et gadenet, der er fremkommet omkring midten af 1600-tallet, hvor byen genopstod efter omfattende brande i et rudenetmønster, som det er typisk for Sveriges renæssancebyer. Denne nyregulering har hængt sammen med byen som basis for den tredobbelte funktion som ærkebispesæde, universitetsby og handelsplads. Det statistiske materiale har kun tilladt en sondring mellem sociale lag og ranggrupper, og her har rudenettet sandsynligvis været baggrund for en manglende zonerings af kirkens og universitetets embedsstand, den borgerlige administrationsgruppe og personer i offentlig tjeneste, mens omvendt klædehandlernes klasse sammen med håndværksgrupperne er stærkt koncentreret til hovedgaderne og deres krydsningspunkt på østsiden af Fyrisåen. En anderledes jævn fordeling af boligvalget fremviser studenterne og de afhængige grupper som lærlinge og svende. En interessant og fyldig historisk udredning af byens skæbne gennem århundrederne gives i den svenske og engelske tekst, der også indeholder et fortrinligt billedmateriale, mens statistikken er indskrænket til en behandling i diagramform.

Viggo Hansen

The pursuit of urban history, ed. by Derek Fraser and Anthony Sutcliffe.

Arnold, London 1983. XXX, 482 s. ill. 24 cm. GBP 35,-.

Den her foreliggende essaysamling, der er at forstå som et posthumt Festschrift for den berømte og også i historisk geografi ansete engelske byhistoriker H. J. Dyos, spænder emnemæssigt overordentligt vidt og gør herigennem et forsøg på at demonstrere de mange sider af den aktuelle byhistoriske forskning, lige fra stilhistorie til perceptionsstudier bygget på historisk kil-

demateriale. Hovedvægten ligger på socialhistorie og økonomisk historie, og da specielt centreret til det 19. århundrede. Tilsyneladende ender »historie« ved århundredskiftet, dog med en enkelt udløber til 1914. Et par af bidragyderne udtrykker savnet af byhistoriske modelstudier, et punkt hvorpå anmelderen kan udtrykke sin absolutte enighed og endda strække sig så vidt som til at beklage, at bygeografiske modeller og teorier ikke har fundet indpas i dette skrift, til trods for at man i flere af de 23 kapitler diskuterer den fremtidige forskning og retningslinier for denne. Det er beklageligt at måtte konstatere, at den historiske geografi ikke har ret meget at hente her.

Viggo Hansen

F. D. O'Reilly and P. I. McDonald: *Thailand's agriculture. (Geography of world agriculture, 12).*

Akadémiiai Kiadó, Budapest 1983. 97 s. ill. 25 cm. USD 12,-.

O'Reilly's og McDonald's bog om Thailands landbrug er et godt nyt element i rækken af publikationer om Verdens landbrug udgivet af Ungarns akademi. Indholdet er baseret på en analyse af 1970 landbrugsstatistikken (som også er brugt f.eks. ved Asiensøvelser på Geogr. Inst.) samt på feltobservationer af forfatterne. Denne kombination har givet et velvurderet overblik over de vigtigste sider af Thai's landbrug. Bogen er en af de bedste kilder til Thai's landbrug og iøvrigt en af de mest læseværdige bøger i serien – til trods for, at stoffet er vanskeligt at behandle.

Sofus Christiansen

E. A. FitzPatrick: *Micromorphology of soils.*

Chapman & Hall London 1984. XIV, 433 s. ill. 24 cm. GBP 32.50.

Bogen er udmærket som håndbog i mikromorfologi. En Manual of Micromorphology er undervejs, og det ville have været ønskeligt, om Fitzpatrick ville have fulgt dennes definition, men han er tidligere gået egne veje med et udmærket klassifikationssystem. Nuvel, verden kan inddeles på mange måder.

Bogen giver et godt overblik over mikromorfologi. Afsnittet om præparering af prøver er godt og solidt, mens mineralafsnittet mangler illustrationer af mineralerne. Derimod er afsnittet om fabric, struktur, matrix, pedologiske fænomener og fremgangsmåden ved tyndslibsbeskrivelse virkelig godt beskrevet og gennemil-